

KAITSELIIDU ARENGUKAVA 2035

KAITSELIIT

08. juuni 2024

Kaitseliidu peastaap

Tallinn

Sisukord

1. Sissejuhatus.....	3
2. Kaitseliidu visioon, missioon ja väärtused.....	4
3. Muutused tegevuskeskkonnas: väljakutsed ja arengusuunad.....	4
4. Liikmete ootused organisatsioonile.....	6
5. Kaitseliidu põhieesmärk 2035.....	7
6. Alaeesmärgid põhieesmärgi saavutamiseks.....	7
7. Kaitseliidu suhtlus ühiskonna ja oma liikmetega	13

1. Sissejuhatus¹

Kaitseliidu (KL) arendamise juhtmõtteid on eri aegadel sõnastatud arenguteesidena või arengukavadena. Kaitseliidu arengukava (KLAK) muutus kohustuslikuks dokumendiks 2013. aastal, Kaitseliidu seaduse (KaLS) muudatuse jõustumisel. Seaduse järgi kinnitab arengukava Kaitseliidu kõrgeim juhtorgan – keskkogu.

Kaitseliidu arengukava 2035 (KLAK35) lähtub sellele eelnenud Kaitseliidu arengukavast 2030 (KLAK30)². KLAK35 on järjekorras teine ja toetub KLAK30 raames alustatud tegevustele. Arengukava suunistavad Eesti julgeolekupoliitika alustes (2023)³ kirjeldatud põhimõtted, samuti sõjalist riigikaitset ja kriisihjet reguleerivate seaduste sisu ja mõte. Eesmärgiks on Kaitseliidu valmidus täita oma ülesandeid nii sõja kui mittesõjalise kriisi korral.

KLAK35 ajahorisont on aasta 2035 koos sellele järgnevate aastatega, niisiis väljendab see dokument Kaitseliidu soovitud tulevikku ja näitab, millistele väljakutsetele tuleb keskenduda. Arengukava fookuses on KL-i liikmeskond ning KL-i juhtimise ja struktuuri selgus. KL-i kui riigikaitseorganisatsiooni ambitsioon on tagada kõigile oma liikmetele jõukohased ülesanded, väljaõpe ja organisatsiooni valmisolek nii sõja kui erinevate kriiside puhul. Edu saavutamiseks tuleb püstitada kõrgeid eesmärke, toetudes samal ajal Kaitseliidu eripärale ja ainukordsusele. Kaitseliidu keskne hoiak on säilitada elukeskkonda elamisväärseks ning tarbida ressursse mõistlikul määral. Kaitseliit juhindub oma arengus teeviidast, et ühiskonna huvi ja eesmärk on püüelda tõhusamate tehnoloogiate ja ressursisäästlike lahenduste poole selleks, et ka tulevased inimpõlvad saaksid nautida loodut, mis meid ümbritseb ja hoiab, kartmata oma toimetuleku, julgeoleku või varude ammendumise pärast.

Käesolev dokument on Kaitseliidu kui riigikaitseorganisatsiooni valdkondlik arengukava, mille sisu tuleneb põhiliselt viimase kümnendi jooksul julgeolekukeskkonnas toimunud muutustest ning riigi strateegiliste arengudokumentide ja operatiivplaanide sisust. KLAK35 ei dubleeri erinevate ministriumide valitsemisalades või mujal kehtestatud arengukavasid, vaid täiendab neid KaLS-is sätestatud ülesannete, sh riigikaitse laia käsituse valguses kuni aastani 2035. KLAK35 ei saa esitada universaalset tõde, sest tulevikku ei saa sajabrotsendilisel ette näha ega teaduslike teoreemide või tõestuste abil konstrueerida, küll aga saame selles kavas esile tuua ideed, mis tähistavad Kaitseliidu soovitud arenguteed. Arengukava teostumine omakorda sõltub ühiskonna kerksusest. Dokumendi koostajad on püüdnud mõista, kui kohanemisvõimeline ja uuendusmeelne on KL sisemiselt, milline on tema potentsiaal kaugemas tulevikus ja kas ta on laiapindse riigikaitse mittesõjalise valdkonna eestvedajaks kogukondades. Samal ajal tuleb tulevikuvaates arvestada meie riigi ja naabruse ennekõike sõjalisele riigikaitsele suunatud arengutega. Eriti oluline on mõista KL-i positsiooni kogu Eesti ühiskonnas sillana laiapindse ja sõjalise riigikaitse vahel. Sellest lähtuvalt peab KL vastama

¹ KeJ 29.03.2023 otsuse alusel KLAK 2035 sisukord.

² KLAK30 on kinnitatud Kaitseliidu keskkogu 25.11.2017 otsusega.

³ https://www.riigiteataja.ee/aktiilisa/3060/6201/7002/395XIII_RK_o_Lisa.pdf#

oma liikmete ootustele ning tagama riigikaitseorganisatsiooni tasakaalus ja jätkusuutliku arengu. KLA35 kirjeldab seda põhieesmärgi ning toetavate alaeesmärkide sõnastamise kaudu.

2. Kaitseliidu visioon, missioon ja väärtused

2.1 **Visioon:** Kaitseliit on üleriigiline ühiskonda kaasav ja selgelt juhitud laiapindne riigikaitseorganisatsioon Eesti põhiseadusliku korra kaitseks⁴.

2.2 **Missioon:** „Eesti eest surmani!“ – Kaitseliidu missiooniks on olla ühiskonna toetaja ja omariikluse alustala⁵.

2.3 **Väärtused**⁶.

2.3.1 **Missiooniteadlikkus** – annab meile algatusvõime, töökuse, tegevussuunad ja sihikindluse.

2.3.2 **Usaldus** – kätkeb endas usku, tahet, truudust, eeskujut, vabatahtlikkust. Kaitseliit inimestena, inimestega, inimestele on jääv tänu usaldusele.

2.3.3 **Avatus** – kätkeb endas kaasamist, sallivust, avalikkust. Sallivus on kõiki kaasav sotsiaalne sidusus. Avalikkus loob eeldused ausateks otsusteks ja valikuteks. Avatus on tõekspidamiste jagamine, vastuvõtlikkus mõelda uute asjade üle ning valmidus vajadusel muuta oma hoiakuid.

2.3.4 **Kogukondlikkus** – nii elukondlikul kui ka ideede tasandil, kaasates otseseid naabreid ja ühiste huvidega inimesi. Ühised väärtused, huvid ja kultuur tugevdavad moraalselt sidusust ning koostoimet kogukonnas.

2.3.5 **Jätkusuutlikkus** – tagatakse isiklike suhete kaudu. Ühiselt kantakse tahet ja usku oma jõusse, mis heidutab võimalikku vaenlast. Jätkusuutlikkuse peamine ressurss on inimene, kelle kaudu me väärtustame au, väärikust, truudust ja arengut.

3. Muutused tegevuskeskkonnas: väljakutsed ja arengusuunad

3.1 **KLA35 koostamise alused.** Käesolev arengukava jätkab KLA30 raames algatatut, võttes arvesse pingestunud rahvusvahelist julgeolekukeskkonda ja Riigikogu kinnitatud Eesti julgeolekupoliitika alustes (2023) antud suuniseid. KLA35 keskendub riigikaitse süsteemse arendamise nendele aspektidele, mille kaudu toimib laiapindne riigikaitse ning mis toetavad riigikaitse sõjalisi ja mittesõjalisi lahendusi. KL korraldas oma arengusuundade ja väljakutsete väljaselgitamiseks kaks konverentsi, „Maakaitse 2035“

⁴ KeJ 12.04.2023 otsuse alusel visiooni kirjeldus.

⁵ KeJ 12.04.2023 otsuse alusel missiooni kirjeldus.

⁶ <https://www.kaitseliit.ee/et/visioon-ja-vaartused>

(juunis 2022)⁷ ja „Kaitseliit 2035“ (detsembris 2022)⁸, samuti ideekorje struktuuriüksustest (mais 2023).

Summeerituna on suurimad väljakutsed ja arengusuunad järgmised:

- 3.1.1 maakaitseüksuse⁹ kasv vähemalt 20 000 võitlejani ja maakaitse¹⁰ võitlusvõime hoidmine;
- 3.1.2 maakaitse arendamine territoriaalsuse alusel ja kodukoha eelise ärakasutamine;
- 3.1.3 olemasolevate vahenditega maksimumi saavutamine;
- 3.1.4 juhtimisselguse loomine¹¹;
- 3.1.5 malevkonna/üksikkompanii rolli sisustamine võimekirjelduse¹² kohaselt;
- 3.1.6 Kaitseliidu sihtüksuste arendamine VVV-kontseptsiooni alusel;
- 3.1.7 riigikaitse laia käsituse edendamine kogukondades;
- 3.1.8 bürokraatiat vähendava ja toimiva IT-lahenduse töös hoidmine organisatsioonis;
- 3.1.9 riigikaitsealaagrite korraldamine¹³.

3.2 **Arengukava täitmise ressurss.** KLA-i rakendamiseks vajalik rahaprognos on riigikaitse arengukava (RKAK)¹⁴ osa. KLA-i elluviimiseks täpsustatud rahakava on aga Kaitseministeeriumi valitsemisala arengukava (KMAK)¹⁵ ning riigi eelarvestrateegia (RES)¹⁶ osa. Tegevused viiakse ellu riigieelarvest (RE) eraldatud rahaliste vahendite kaudu. Inimvara kui ressursi ühe osa haldus on Kaitseliidu enda kätes. Inimvara puhul keskendutakse pigem kvaliteedile kui kvantiteedile. Varustuse ja varude tagamine maakaitseüksustele on vastavalt KaLS-i sätetele Kaitseväge juhataja ja Kaitseministeeriumi pädevuses. Kaitseliidu ettevalmistatavate võimekandjate arvukust suurendatakse arengukava perioodil üksnes positiivses korrelatsioonis võimekirjelduses loetletud ülesannete täitmiseks ja täitmise teenindamiseks vajaliku inimvara, varustuse, väljaõppe (sh osalus õppustel) ja

⁷ Konverentsi kokkuvõtet vt lk 44–49, https://issuu.com/kaitse_kodu/docs/kaitse_kodu_07_2022_veeb

⁸ Konverentsi kokkuvõtet vt lk 14–19, https://issuu.com/kaitse_kodu/docs/kaitse_kodu_03_2023_veeb

⁹ Mõiste Sõnaveebile tuginedes (<https://sonaveeb.ee/>): sõjaaja üksuste kogum, mis täidab riigikaitseülesandeid temale määratud territooriumil ja territoriaalsuse põhimõttel ka juhul, kui sõjalis-poliitiline kontroll ala üle on ajutiselt kaotatud

¹⁰ Mõiste Sõnaveebile tuginedes (<https://sonaveeb.ee/>): sõjalise riigikaitse põhimõtte ja sellest lähtuv tegevuste kogum, mille eesmärk on kujundada sõjateatrit, sh kulutada vastast, kaitsta võtmetähtsusega objekte ja ühendusteid, toetada elanikekaitset kogu riigi territooriumil kogu konfliktispektri ulatuses.

¹¹ Põhilisteks juhtimisselgust loovateks dokumentideks on KaLS, KL doktriin, Kaitseväge võimekirjeldus, KL kriisiplaan jm dokumendid, mida menetletakse eelkõige RKAK protsessis ja õppustelt saadud kogemuste põhjal.

¹² Kinnitatud Kaitseliidu ülema 24.09.2023 käskkirjaga nr K-0-13/23/26223U „Kaitseliidu sõjaaja malevkonna võimekirjelduse kinnitamine“.

¹³ See Kaitseliidu lisaülesanne on otsustatud Kaitseministeeriumi valitsemisala 03.03.2022 koordineerimiskokkolekul kui tegevuspõhise riigi eelarve (TERE) üks põhiteenus.

¹⁴ 10-aastane perspektiiv koos eeldatava Vabariigi Valitsuse ressursi prognoosiga.

¹⁵ 4-aastane perspektiiv koos kaitseministri otsuste põhjal kavandatud rahastamiskavaga.

¹⁶ 4-aastane perspektiiv koos Vabariigi Valitsuse otsuste põhjal täpsustatud eelarve riigikaitse laia käsituse tarbeks ja strateegia esimese aasta kohta aastaeelarve kavatsus.

elluviidavate tegevuste mahu kasvuga. Väljaõppe (nii sõjaväelise kui ka mittesõjaväelise) läbiviimine on KL-i enda kujundada olev ressurss, kuid see sõltub oluliselt Kaitseväe juhataja kehtestatud maakaitseüksuste arengu korrast, vajalikus mahus inimvarast ning nende riigiasutuste koostööst ja panusest, kes eeldavad KL liikmeskonna kaasumist kriisideks valmistumisse¹⁷ ja nende lahendamisse.

3.3 Arenguperiood ja arenguperspektiiv. KLA35 raames hõlmab arenguperiood KL-i tegevusi aastatel 2024–2035. Arenguperspektiiv tähendab mõõdetavaid eesmärke KLA35-s endas, riigi strateegilistes dokumentides ja Kaitseministeeriumi valitsemisala dokumentides. KLA35-i uuendamise või uue KLA35-i koostamise protsess algatatakse Keskkogu poolt organisatsiooni arengu ja selle üldtegevuse kohta antud arvamuse alusel.

3.4 KLA35 rakendamine on kavandatud alljärgnevalt:

3.4.1 ressursside eraldamise tarbeks esitatakse alaeesmärgid ja nende elluviimiseks vajalikud sisendid RKAK-i, KMAK-i, RES-i ja RE-sse.

3.4.2 KL-i täpsemate ülesannete sisu ja mahu kohta, mis on vajalikud kriiside lahendamiseks või kriisilahendamisse kaasumiseks ja valmisoleku ettevalmistamiseks, esitatakse sisendid Vabariigi Valitsuse kriisiplaani, selle alamkavadesse ja erinevatesse operatiivkavadesse. Organisatsioonisiselt kajastatakse vajalikke võimeid ja võimekandjaid KL-i kriisiplaanis;

3.4.3 KLA35 alaeesmärkide elluviimiseks kajastatakse iga-aastaseid tegevusi KL-i väljaõppe- ja tegevuskavas (eelkäsk, käsk, osakäsk), lisaks sellele toimub maakaitseüksuste arendamine vastavalt Kaitseväe aastaplaanile;

3.4.4 KL-i tulemusi kirjeldatakse majandusaasta aruande tegevusaruande osas.

4. Liikmete ootused organisatsioonile

Liikmete ootuste kirjeldus põhineb konverentside „Maakaitse 2035“ ja „Kaitseliit 2035“ aruteludel ning 2023. aastal struktuuriüksustes toimunud ideekorjel.

4.1 Mida ootavad liikmed Kaitseliidult?

KL on selgelt juhitud ja kogukondades mõistetava ülesehitusega riigikaitseorganisatsioon, mis suudab oma ülesandeid täita nii rahu-, kriisi- kui ka sõjaajal. KL väärtustab iga liikme arengut, hindab nende vaba tahet ja panustatavat aega ning loob selleks kaasamis- ja kaasumisvõimalusi juhtimisotsuste langetamisel. Tegeldakse õigusaktide ajakohastamisega, et tagada efektiivsus ja vabatahtlike rakendamise mehhanismide selgus. Maakaitstes on malevkonna ja üksikkompanii roll selgem, täpsemalt määratletud.

Järelkasvu eest hoolitsemiseks pööratakse tähelepanu noortetööle, pakkudes noortele isamaalist kasvatust ja väärtustades noortejuhtide tegevust. KL noorliikmete kaasamiseks

¹⁷ Sh Kaitseliidu ülema poolt 09.09.2022 kinnitatud „Kriisi- ja sõjaajal vabatahtlikena riigikaitseesse panustada soovivate isikute Kaitseliidu tegevusse kaasamise kontseptsiooni“ rakendamise võime alalhoidmine.

tõhustatakse KL sisest vastastikust koostööd. Samuti on tähelepanu suunatud veteranipoliitikale ja eakate liikmete panustamisvõimaluste edendamisele.

Liikmeskonna hulgas arendatakse spordi- ja seltsitegevust. Võetakse kasutusele IT-lahendusi, et sisemine side tugevneks, bürokraatia väheneks ja kommunikatsioon oleks ladus. Taristut arendatakse tasakaalustatult, et igale liikmele oleks tagatud võimalus täita oma ülesandeid kiiresti ja tõhusalt. Kaitseliidu liikmete võimalused osaleda väljaõppes, saada relvastust ja varustust on normidega tagatud nii sõjaliste kui ka mittedõjaliste ülesannete täitjatele.

Avalikkusele näidatakse oma traditsioonide jätkamist ning täidetakse sotsiaalsete partneritega sõlmitud (haldus)lepinguid selliselt, et KL oleks ühiskonnas aktsepteeritud laiapindse riigikaitse eestvedajana ja turvatunde pakkujana. KL-i kohalolek on kõikjal Eestis nähtav nii kriisidega toimetuleku toetamisel kui ka iseseisvuse hoidmisel laiemalt.

5. Kaitseliidu põhieesmärk 2035

Kaitseliit on välja arendatud, selge juhtimisega võitlejate-võimendajate-võimaldajate (VVV) kontseptsioonil põhinev kindlate rahu-, kriisi- ja sõjaaja ülesannetega organisatsioon¹⁸.

KL-i raskuskeskmeks on oma rolli teadev organisatsiooni liige, kes on saanud oma võimetele ja oskustele vastavad ülesanded. Liikme roll väljendub tema vabas tahtes panustada riigikaitse, tema oskustes, teadmistes ja vilumustes, aga ka talle antava väljaõppe kvaliteedis ja tegutsemist võimaldavas varustuses. Vabatahtlikkus on liikmesuse tähtsaim, moraalne komponent. Kaitseliidu liikmesus algab võetud kohustuste mõtestamisest – eelkõige sellest, et liige valmistab end ette, täiendab end ja on valmis nende ülesannete täitmiseks, mida ta on riigikaitseorganisatsiooniga liitudes endale vabatahtlikult võtnud või mida KL on talle kohustuseks teinud.

Riigikaitse laia käsituse, kogu ühiskonna ja kõikide vabatahtlike kaasatuse huvides rakendatakse KL-i peaesmärgi saavutamiseks, raskuskeskme hoidmiseks, VVV-kontseptsiooni¹⁹.

6. Alaesmärgid põhieesmärgi saavutamiseks

6.1 2025. aasta lõpuks saavutatav tegevuste kogum:

6.1.1 KL-i noorteorganisatsioonide (Noored Kotkad ja Kodutütred) arendamine väärtuskasvatuse suunal jätkub noorteorganisatsioonide püüdlusi kajastava arengukava alusel aastani 2025. 2024. aastal algatatakse noorte arengukava

¹⁸ KeJ 12.04.2023 otsuse alusel KLA35 peaesmärk.

¹⁹ Mõisted Sõnaveebile tuginedes (<https://sonaveeb.ee/>) – vaata ka „hea teada“ selgitusi: Võitlejad – VVV-kontseptsiooni mõistes lahingu- ja lahingutoetusüksusesse kuuluv isik. Võimendajad – VVV-kontseptsiooni mõistes inimesed, kes on arvatud sõjalist tegevust toetavatesse sihtüksustesse ja võrgustikesse, samuti tegevliikmete baasil moodustatav Kaitseliidu üksus. Võimaldajad – VVV-kontseptsiooni mõistes Kaitseliidu liikmed, kellel ei ole kindlat sõjaaja ametikohta Kaitseliidus või Kaitseväes, kuid kellele on Kaitseliit andnud kriisi- ja sõjaajal tegutsemiseks ettevalmistuse.

uuendamise protsess järgmisteks perioodideks. Noorteorganisatsioonide arengukavade prioriteediks on noorte suunamine füüsiliselt ja sotsiaalselt aktiivsemaks.

- 6.1.2 Kaitseliidu iga taseme juht teeb pingutusi selle nimel, et iga noorteorganisatsiooni liige on täisea piirile jõudes saanud kogu info võimalikust karjäärist Kaitseliidu tegev- või toetajaliikmena ning talle on tehtud ettepanek jätkata riigikaitstes.
- 6.1.3 Igale KL-i liikmele on 2025. aasta lõpuks leitud ea- ja jõukohane roll, uutele KL-ga liitujatele antakse viivitamata väljaõpe, et nad saaksid selgeks oma rolli kandmiseks vajalikud oskused, treeniksid õpitut õppustel ning oleksid valmis toetama riigiasutusi²⁰ või kohaliku omavalitsuse üksusi.
- 6.1.4 Väljaõppesüsteem on kaasajastatud vastavalt üksuste võimekirjelduste nõuetele: KL-is on välja töötatud ja kinnitatud sõjaväelise/mittesõjaväelise väljaõppe strateegia ning kaasajastatud KL-i väljaõppe-eeskiri.
- 6.1.5 Maakaitseüksused on Kaitseväge juhataja ambitsiooni (20 000 võitlejat) raames välja õpetatud täitma võimekirjelduses eeldatud ülesandeid - maakaitse on valmisolek täita koostöös Kaitseväega operatiivkavas ette nähtut maakaitse kasutuses oleva varustuse ja varudega²¹.
- 6.1.6 Laiapindseks riigikaitseks moodustatud sihtüksused ja võrgustikud (edaspidi mittesõjalised sihtüksused) on alates 2026. aastast valmis toetama maakaitseüksusi, riigiasutusi või kohaliku omavalitsuse üksusi tsiviil kriisi ohjamisel, riigikaitse kriisi ajal ja võimaliku okupatsiooni tingimustes.

6.2 Arengukava esimeses pooles (2024–2029) saavutatav tegevuste kogum.

- 6.2.1 Paindlikkuse suurendamiseks ajakohastatakse õigusakte selliselt, et lisaks territoriaalselt tegutsevatele malevkondadele võimaldatakse enam eksterritoriaalsete allüksuste teket, kes oma eelisvalikul toetaksid kas sõjalisi või mittesõjalisi ülesandeid seal, kus riik toetust enim vajab.
- 6.2.2 Jätkub KLA30 raames algatatud KL-i kui riigikaitseorganisatsiooni struktuurireform. Arenguperioodi keskpäigaks kujundatakse maleva allüksuse tasandil KL-i kriisiülesannete keskseks elluvijaks malevkond/üksikkompanii, s.t malevkond juhivad oma vastutusalas talle antud võimekandjaid võimekirjelduse vaimus ja mahus²².
- 6.2.3 Koostatakse puuduolevad võimekirjeldused ja ajakohastatakse Kaitseliidu olemasolevad kontseptsioonid, võimekirjeldused ning koosseisu- ja varustustabelid õppuste käigus saadud õpikogemuste põhjal.

²⁰ Eesmärgi kontekstis on riigiasutusena mõeldud ka Kaitseväge.

²¹ <https://www.opiq.ee/kit/455/chapter/24803>

²² <https://www.kaitseliit.ee/et/doktriin>

- 6.2.4 KL-i liikmed, kel pole ea tõttu või muul põhjusel võimalik efektiivselt panustada maakaitseüksustes või mittesõjalistes sihtüksustes, organiseeritakse eraldi Kaitseliidu moodustatud erinevatesse sihtüksustesse.
- 6.2.5 Naiskodukaitsjaid rakendatakse maakaitseüksustes ja mittesõjalistes sihtüksustes määral, mis tagab KL-i kui riigikaitseorganisatsiooni tegevuse VVV-kontseptsiooni alusel – vajadusel võib selline tegevus hõlmata suurema osa Naiskodukaitsse (NKK) liikmeskonnast.
- 6.2.6 Vägivallatu võitlus on KL-is üheks maleva tasandil koordineeritavaks vastupanu vormiks – aastaks 2028 on igal KL-i liikmel vägivallatu võitluse baasoskused, mida vajadusel eesmärgipäraselt rakendatakse²³.
- 6.2.7 Koostöö süvendamiseks vaadatakse mõistliku aja jooksul üle koostöölepped, osaletakse kriisiplaanide ja operatiivkavade detailide täpsustamisel, et plaanid oleksid tehtud reaaliveõimetega. KL-i kriisiplaani sisust ja selles kajastatud võimetest informeeritakse riigiasutusi ja kohaliku omavalitsuse üksusi üldise olukorrateadlikkuse tagamiseks.
- 6.2.8 Riigi ja ühiskonna toimepidevuse, sh maakaitseüksuste toetamiseks jätkub KL-is mittesõjaliste võimekandjate intensiivne arendus. Selleks õpetatakse välja KL-i kodukorra alusel moodustatud sihtüksustesse ja võrgustikku arvatud KL-i liikmeid ning toetusvõrgustikku kaasatud kogukonna toimijaid, hoitakse võimekandjate mehitatust võimalikult suure ülekattega ja varustatakse nad varustustabeli alusel.
- 6.2.9 Maakaitseüksusesse nimetatud kaitseväekohustusega KL-i tegevliikmed ja kaitseväekohustuseta KL-i tegevliikmed, kes on andnud kirjaliku nõusoleku nimetada end sõjaaja ametikohale, on välja õpetatud, varustatud ja varudega tagatud 2029. aasta lõpuks.

6.3 Arengukava teises pooles (2030–2035) saavutatav tegevuste kogum.

- 6.3.1 KL osaleb regulaarselt laiapindse riigikaitse tarbeks korraldatavatel riigi õppustel ning panustab riiklikku järelevalvesse kaasamisel Vabariigi Valitsuse kinnitatud õpiväljundite kirjelduse kohaselt.
- 6.3.2 KL evib võimet rakendada „Kriisi- ja sõjaajal vabatahtlikena riigikaitseesse panustada soovivate isikute Kaitseliidu tegevusse kaasamise kontseptsiooni“.
- 6.3.3 NKK jätkab koostöös riigiasutustega ühiskonna kerksusesse panustamist läbi erinevate kriisikoolituste läbiviimise väljaspool organisatsiooni.
- 6.3.4 KT ja NK noorliikmed on vastutustundlikud ja teotahtelised ühiskonnaliikmed, kes edendavad koostöös noortejuhtidega noorte kaasamist ja panustamist

²³ <https://www.opiq.ee/kit/455/chapter/24802#s130969>

riigikaitseks. Noortejuhtide väärtustamiseks ja tegevuste elluviimiseks on igakülgne toetus tagatud.

6.4 Läbivad tegevused arengukava perioodi jooksul.

- 6.4.1 Kaitseliidu struktuuriüksustes ja selle allüksustes on sisemise kerksuse tagamise eestvedamise, selle üle arutamise, otsuste tegemise ning järelevalve roll esmalt KL-i struktuuriüksuse ning selle allüksuse kõigi astmete juhtidel, teiseks KL-i struktuuriüksuste kollegiaalsetel organitel ning kolmandaks KL-i keskjuhatusel, KL-i struktuuriüksuse ja selle allüksuse juhtorganitel.
- 6.4.2 KL-i struktuuriüksuste omavahelise koostöö keskseks koordinaatsioonikohaks on maleva staap, mis tagab oma vastutuspiirkonna piirides tegutsevate Naiskodukaitsese (NKK), Noorte Kotkaste (NK) ja Kodutütarde (KT) ning teiste KL-i eksterritoriaalsete allüksuste tegevuste ja koostöö elluviimise.
- 6.4.3 Eesti kodanike isamaaliste ja rahvuslike hoiakute tugevdamiseks, kaitsetahte säilitamiseks ja kasvatamiseks jätkab KL järjepidevalt ajaloolise pärandi meenutamist ning traditsioonide elluviimist avalikus ruumis.
- 6.4.4 Kaitseliit pakub oma liikmeskonnale harrastus-, noorte- ja veteransporti nii kohalikul kui rahvusvahelisel tasemel. KL-i sporti korraldatakse spordikontseptsiooni²⁴ järgides, et toetada kaitseliitlaste, naiskodukaitsjate ja noorte võimetekohast kehalist arengut ning muuta regulaarne ja võimetekohane füüsiline liikumine normiks igale liikmele. Pakkudes osalusvõimalusi ja eduelamusi liikmeskonna kõikidele gruppidele, on KL ühiskonnas liikumisspordi propageerijaks ja eestvedajaks.
- 6.4.5 NK ja KT väärtustavad vabatahtlikkust ning pakuvad noortele parimaid arengu- ja tegutsemisvõimalusi isamaalise kasvatustöö kaudu. Jätkatakse noortejuhtide tunnustamist ja motiveerimist. Kogu arenguperioodi jooksul korraldatakse struktuuriüksuste koostööüritusi, et tagada noortele üleminekuvõimalus maleva, küberkaitseüksuse (KKÜ) või NKK liikmeks või ka jätkata tegevliikmena Kodutütarde ja Noorte Kotkaste riigikaitseorganisatsioonis. Arenguperioodi lõpuks on isamaalise kasvatustööga, sh noorkotkaste ja/või kodutütarde järguõppega, haaratud kõik põhikoolid Eestis ning KL-i vabatahtliku noortejuhi roll on ühiskonnas väärtustatud võimalus end arendada ja anda ühiskonda oma panus noortetöö kaudu.
- 6.4.6 Isamaaliste väärtushoiakute tugevdamiseks ühiskonnas ja noorte hulgas toetatakse nii üldhariduskoole kui ka kutseõppeasutusi riigikaitseõpingutega seotud välilaagrite läbiviimisel. Samuti toetatakse võimalusel koole riigi- ja

²⁴ <https://www.kaitseliit.ee/et/sport>

kodanikukaitsega seotud õppeainete, nagu ohutusõppe või isamaalise kasvatuse õppe planeerimisel, õppematerjalide koostamisel või õpetajakoolituse kaudu.

- 6.4.7 Naiskodukaitse ja riigiasutuste koostöös eelisarendatavad valdkonnad on elanikkonnakaitse²⁵ ja logistikavõrgustiku osised, kus NKK pakub oskusteavet ja väljaõpet inimeste tegutsemisvõime ning ühiskonna turvalisuse suurendamisel. Naiskodukaitse läbivaks alaeesmärgiks muude tegevuste kõrval on kaasata võimalikult palju naisi riigikaitse, võttes arvesse erinevatel eluetappidel pakutavat võimalikku sooritusvõimet.
- 6.4.8 Küberkaitseüksus kui KL-i eksterritoriaalne struktuuriüksus panustab siirdeallüksusena küberväejuhatuse võimestamise, toetab maakaitseüksusi lahinguteeninduse olulistest valdkondades ning riigiasutusi ametiabi korras fookusega küberturvalisuse tagamisel. KKÜ on erinevate võimete arendamiseks (mehitamata sõidukid, elektrooniline võitlus, alternatiivside, meediaseire jne) vajalike eksperimentide läbiviija, et leida nutikamaid lahendusi maakaitseüksuste ja mittedõjaliste funktsioonide elluviimiseks moodustatud sihtüksuste tarbeks.
- 6.4.9 Kaitseliidu kool (KLK) valmistab vastavalt oma missioonile ja visioonile²⁶ ette KL-i maakaitseüksuste ja nende toetamiseks ellu kutsutud mittedõjaliste sihtüksuste juhte ning sisukohase väljaõppe andmiseks instruktoreid. Õppetöö korraldus lähtub KL-i kriisiülesannetest ning riigikaitseorganisatsiooni liikmete vajadustest.
- 6.4.10 Riigi ja ühiskonna toimepidevuse, sh maakaitseüksuste toetamiseks moodustatud sihtüksuste varustust hooldatakse regulaarselt ja õpitu kinnistamiseks osaletakse laiapindse riigikaitse väljaõppel ja õppustel.
- 6.4.11 Toetatakse elanikkonnakaitse valdkonna väljaõpet eesmärgiga suurendada ühiskonna kerksust.
- 6.4.12 Rahvusvaheline koostöö jätkub esmajoonel Poola ja kolme Balti riigi vahel (3B), Skandinaavia-Balti koostöö (SCANBAL) formaadis; Ameerika Ühendriikide Marylandi rahvuskaardiga ning Soome, Taani, Rootsi, Ukraina vastavate organisatsioonidega. Teiseks rahvusvahelise koostöö aspektiks on KL-i tegevliikmetele rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel osalemise võimaldamine kogemuste omandamiseks.

6.5 Toetavad tegevused arengueesmärkide tagamisel

- 6.5.1 KL kasutab maakaitseüksuste ja nende toetamiseks moodustatud mittedõjaliste sihtüksuste arendamisel võimepõhist planeerimist²⁷. KL-i ettevalmistatud ja arendatavate võimete kohta koostatakse vajalik dokumentatsioon (vähemalt võimekirjeldus ning koosseisu- ja varustustabel) ning võimete alalhoidmiseks

²⁵ https://www.naiskodukaitse.ee/OLE_VALMIS_3680

²⁶ <https://kaitseliidukool.ee/koolist/#missioon-visioon>

²⁷ Võimepõhine planeerimine juurutati KL-is KLA30 otsustava tingimuse nr 11 raames 2020-2023.

kalkuleeritakse riigikaitse arengukava protsessis iga võime loomise ja ülalpidamise kulu. Ülalpidamiskulu väljendab võime kohta kulutatavat rahasummat kalendriaastas tingimusel, et võimekandja on mehitatud, varustatud, varudega kaetud ja välja õpetatud.

- 6.5.2 KL-i uusehitiste rajamise ja põhjalike rekonstrueerimiste optimaalne tempo sõltub riigikaitse arengukava otsustest ja eraldatud ressurssidest. Arenguperioodi esimeses pooles keskendutakse relvastuse hoiutingimuste loomisele. Taristut arendatakse selliselt, et riigi ootused KL-i kaasamisest saadavale kasule oleks tasakaalus KL liikmele kogukonnas loodud võimalustega täita oma ülesandeid kiiresti ja tõhusalt. Nõuetele vastava kinnisvarakeskkonna loomise viivituse kompenseerimiseks jätkatakse objektide üürimist – eelkõige ravisõidukite parklateks ja laoruumideks. Kogu arenguperioodi jooksul tõhustatakse erinevate objektide ristkasutust ning arendatakse logistikavõrgustiku sihtüksuste kontseptsiooni elluviimiseks vajalikku taristut. Jätkatakse lasketiirude rajamist, tagamaks maakaitseüksuste käsutuses olevate relvasüsteemide laskeväljaõpet arvestusega, et lasketiiru jõudmiseks ei kulu rohkem kui 1 tund. KL-i kasutuses olevate taristuobjektidega rakendatakse n-ö tasakaalus arendamise printsiipi – s.t objekti käitlemiseks on olemas optimaalne personal objekti funktsionaalsuse ärakasutamiseks ning ressurss objekti kütteks/elektriiks, heakorraks ja tehnosüsteemide hoolduseks. Arenguperioodi lõpuks on kõik KL-i omandisse kuuluvad kasutuseta ja KL-i ülesannete mõistes perspektiivitud kinnisasjad võõrandatud või välja renditud.
- 6.5.3 KL evib võimet korraldada strateegilise kommunikatsiooni kõiki aspekte, veab eest ja koordineerib maakaitseüksuste koosseisus olevate tsiviil-militaarkoostöö allüksuste ning info- ja kogukonnavõrgustiku tegevuse samakõlastamist. Kaitseliidu igapäevase tegevuse pildil hoidmiseks jätkatakse kommunikatsioonitegevusega (sh teavitustööga) tsentraalsete sotsiaalmeediakontode, välisveebide, ajakirja Kaitse Kodu! jm kaudu. Jätkatakse informatsioonilise ja psühholoogilise julgeoleku aspektidega tegelemist ning vaenuliku mõjutustegevuse neutraliseerimisega²⁸.
- 6.5.4 Sihtüksuste ja võrgustike arendamise ja ülalpidamise rahastamine lisaks Kaitseministeeriumi valitsemisala tavapärasele planeerimisprotsessile on osa:
- riigieelarve strateegia (RES) koostamise protsessist, kus sisend RES-i plaani valmib Kaitseliidu ja toetatava ministeeriumi/ametkonna vahelises koostöös;
 - välispartnerite pakutavate fondide panusest koostöövõime tagamiseks;
 - muude legaalselt rahasüstide kasutamisest kerksuse tagamiseks.

²⁸ <https://www.propastop.org/>

6.5.5 Organisatsioonina panustab Kaitseliit riiklike keskkonna- ja kliimaeesmärkide saavutamisse, vähendades oma tegevustega kaasnevat negatiivset keskkonnamõju – Kaitseliidule pandud ülesannete lahendused kavandatakse süsteemselt, keskkonnateadlikest otsustest lähtuvate valikutega.

7. Kaitseliidu suhtlus ühiskonna ja oma liikmetega

KLAK35 vastuvõtmise järel koostatakse eraldi kommunikatsioonistrateegia. Strateegia eesmärk on toetada ja aidata kaasa KLAK35 peaeesmärgi ja alaeesmärkide saavutamisele süsteemse kommunikatsioonitegevuse kaudu. Kommunikatsioonitegevuste planeerimiseks kaardistatakse nii sisemised kui välised tugevused ja arenguvõimalused. Kommunikatsioonistrateegia väljatöötamisel arvestatakse Kaitseliidu-siseste ja -väliste sidusrühmade huve ja vajadusi ning planeeritakse sellest tulenevalt põhisõnumid, nende edastamise kanalid ja viisid. Tegevuste planeerimisel võetakse arvesse arengukava koostamise protsessis kogutud liikmete ootusi ning KL-i eripära riigikaitse elluviimisel. Vajadusel kogutakse täiendavalt tagasisidet, et omada ülevaadet ühiskonnas toimuvast ja kujundada uusi kommunikatsioonitegevusi soovitud eesmärkide saavutamise toetamiseks. KL-i kommunikatsioon ehk suhtlus oma liikmetega on avatud ja kahepoolne, järjepidev ning võtab arvesse ühiskondlikke arenguid. Planeeritavate kommunikatsioonitegevuste õnnestumises on oluline roll kõikidel liikmetel, eriti aga juhtidel. Iga KL liige peab lisaks oma ülesannetele teadma ka seda, mis organisatsioonis toimub ning seda infot peab ta saama läbi oma struktuuriüksuse. Selle jaoks peavad ringkonnad, malevad, malevkonnad jne looma toimiva sisekommunikatsioonisüsteemi. Jätkuvalt on oluline KL avatud suhtlus laiemal üldsusega, et selgitada KL eesmärke ning seeläbi tagada ühiskonna toetus organisatsioonile.